

Utdrag VUplan Anga kyrka

ANGA KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2009

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Anga kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Ej utsedd
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.

Inventering av inventarierna i Anga kyrka 2001-04, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Anga kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Roger Öhrman, Gotlands fornsal.

Tryckta källor

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Svensson, Torsten m.fl., Anga kyrka och bygd, 2009.

Sveriges Kyrkor, Gotland volym IV:4, 1959.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, J., Om gotländska valv: examensarbete i arkitekturens teori och historia Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1200	Årtal enligt Strelow "kallad Dionysius" enligt 1830 års inventering.	SvK, ATA
o. 1200	Triumfkrucifix, förvaras i GF (<i>inv. nr. Dep84</i>)	SvK
o. 1240	Träskulptur föreställande Madonna förvaras i GF (<i>inv. nr. B944</i>).	SvK
1286	Årtal enligt taxuslistan.	SvK
1200-tal	Hela kyrkan uppfördes i etapper med byggpaus mellan långhus och torn (SvK anger att koret och långhusets Ö del uppfördes omkr. 1200. Långhuset slutfördes omkr. 1250, tornet uppfördes och valven slogs till 1286).	GK, SvK
s. 1200-tal	Muralmålningar i långhusets valv vilka signerats av Halvard (SvK anger att ristningarna utförts på 1280-talet och GKM anger att de kan "ha utförts omkr. 1240-50 eller på 1280-talet (1286?), beroende på hur byggnadshistorien tolkas").	GK, SvK, GKM

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	Dopfunten.	GK, SvK
1200-tal(?)	Gravhäll med runinskrift i korgolvet över sonen Rollaik	GK, SvK
o. 1350	Träskulptur föreställande Biskop av Biskopmästarens krets, förvaras nu i GF (<i>inv. nr. B947</i>)	SvK
s. 1300-tal	Altarskåp (SvK anger omkr. 1370 och att det tillhör Gammelgarns altarskåpskrets).	GK, SvK
	Träskulptur föreställande S:t Olof av Hamramästaren (<i>inv. nr. B946</i>)	SvK
1300-tal	Det Ö långhusfönstret utvidgades troligen, har efter detta utvidgats flera gånger.	SvK
o. 1450	Passionsmålningar av passionsmästaren (SvK anger att de fullbordades omkr. 1460 och GKM anger 1440-1460).	GK, SvK, GKM
	Träskulpturer av Misericordieverkstaden, båda förvaras på GF, föreställande kvinnligt helgon (<i>inv. nr. B943</i>) och apostel (<i>inv. nr. B945</i>)	SvK
1400-tal	Triumfkrucifix med krucifixstock (nu fattigbössa).	GK, SvK
1400-tal(?)	Penningskrin nu på GF (<i>Inv. nr. C1933</i>).	SvK
Medeltiden	Orgel, nu på SHM (<i>inv. nr. 13068</i>).	SvK
	Ljusstake av trä nu på GF (<i>inv. nr. C1932</i>).	SvK
1604	Gravsten i koret över Erasmus o.h.h. Katharina Olufsdotter.	SvK
1606	Gravsten utanför korportalen över Catrina Botelsdotter, Fiele.	SvK
1652	Årtal på insidan av N portalen.	GF
1694	Gravsten i koret över Olof Rasmusson, Fiele.	SvK
s. 1600-tal	Predikstolen.	GK, SvK
1600-tal(?)	Altarskranket.	SvK
t. 1700-tal	Bänkinredningen.	GK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1706	De medeltida muralmålningarna kalkades över och väggarna försågs med ornamentala målningar över triumfbågen innehållande Carl XII:s monogram samt årtalet 1706.	SvK
1710	Kyrkan eldhärjades och en byggmästare från Ganthem byggde upp tornet.	SvK
1711	Gravsten i koret över Brita Olufsdotter och hennes dotter Catrina, Fiele samt en över Botel Rasmusson, Fiele.	SvK
1717	Kyrkan plundrades av ryska trupper, varvid textilier, kyrkklocka och pengar stals och kistor och skåp sönderhöggs.	SvK
1738	Timglaset omnämns för första gången, samt ett brudsäte.	SvK
1741	Årtal på predikstolen, vilket sannolikt avser dess målning.	GK, SvK
1743	Köptes en liten kyrkklocka som ersättning för den som rövats av ryssarna.	SvK
1748	Kor- och kyrkbänkarna tillkom samt målades, även altarskranket bemålades. Muralmålningar – akantus i och ovan valvöppningarna samt i absiden i takvalven lager- druv- och blomkronor. Målningarna på väggarna bekostades av församlingen och valvmålningarna av Per Olofsson i Suderbüs och Jon Melckerson Boters. Per Larsson Bendes lät renovera triumfkrucifixet.	GK, SvK SvK, GF(fotografi)
1753	Tornhuven reparerades.	SvK
1772-73	Kollekttavla.	SvK
1775	Kyrkogården omgavs delvis av stenstängsel och delvis av trä, förfallet.	SvK
1785	Läktaren byggdes.	SvK
1787	Altarskåpet, läktaren och brudstolen målades. En ljuskrona förfärdigades av Olof Westberg.	SvK ATA
1792	Kyrkklockan göts av Gerhard Horner, Stockholm, den gamla	GKR, SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	klockan lämnades som en del i köpesumman.	
1797	Två kollektståvar skänktes till kyrkan, den ena av kyrkovärden Eskel Bendes och den andra av kyrkovärden Olof Hemuns.	SvK
1798-99	Omtalas en bänk i koret för "gossarna", numera försvunnen.	SvK
1700-tal	Dopfuntslock med medeltida duva.	SvK
1802-03	Tornhuvu reparerades.	SvK
1811	Beslöts att sakristian skulle uppföras.	SvK
1812	Pulpet.	SvK
1816	Nytt torn.	SvK
1819	Nummertavla, nu i GF (<i>inv. nr. C1931</i>).	SvK
1830	Enligt 1830 års inventering stod dopfunten i "S hörnet af Choret", på korets N sida fanns "2ne Bänkar vid hvilkas yttersta ända åt venster är ingången till Sacristian", en läktare fanns i den V delen av kyrkan "med 3ne Bänkrader (3ne i hvarje rad)" och på "andra Hvalfbågen strax vid uppgången till Predikstolen är ett mindre Chrucifix".	ATA
1839-40	Kyrkogårdsmuren lades om.	SvK
1843-44	Kyrkogårdsmuren lades om. Årtal på takbjälkar i sakristian.	SvK
1863	Omtalas "spåntäckning å Koret" – samt att reparationer förekommer ofta i räkningskaperna men redovisas ej närmare.	SvK
1878	Ny spirstock av ek.	SvK
1891	Nummertavla.	SvK
1800-tal	Ljuskrona av trä.	SvK
1915	En ljuskrona skänktes av O. F. Ekman, Stenstu.	SvK
1918	Tornpanel, dvs. liggande panel på absidens tak.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1919	En kammarorgel anskaffades.	SvK
1927	En ljuskrona skänktes av lutherska syföreningen.	SvK
1945	Förslag om att flytta den skrymmande korbänken tillbaka till sin ursprungliga plats (korets N vägg), varvid den minskades(?).	ATA
1946-47	Omfattande restaurering efter förslag av arkitekt Erik Fant.	GK, SvK
	– Muralmålningarna togs fram och konserverades av Bertil Bengtsson, Linköping. De i korets murverk avhuggna takstolarna frilades från puts.	GK, SvK, GKM
	– Värmeledning med lågtrycksånga, värmepanna under sakristian.	SvK
	– Trägolvet ersattes av ett stengolv som lades på underlag av cement. Golven sänktes men är fortfarande högre än de ursprungliga(?) som iakttogs och beskrevs som "små nötta kullerstenar i kalkbruk". Gravhällen över Rollaik som låg på kyrkogården lades in i koret.	SvK, ATA
	– Läktaren revs och i dess ställe uppfördes ett podium på vilket orgeln placerades.	SvK
	– Bänkinredningen byggdes om.	SvK
	– Dopfunten flyttades från korets SV hörn till V(?) muren.	SvK
	– Äldre färg på inventarier (altarskåpet, utfördes av B. Bengtsson) och inredning återställdes.	SvK
	– Bänkarna ändrades, korbänkens ryggstöd och säte nygjordes.	SvK, GF
	– En ljuskrona restaurerades i vilken en lapp påträffades "Denna krona hafwer jag Olof Westberg förfärdigad i Stockholm d 15 O; W; B; junij 1787.	SvK
	– Förslag om att förstora sakristian genom att ta bort den N väggen.	ATA
	– Efter grävningar i grunden fanns spår av en brunnen träkyrka samt rester av glasmålningar, träskulpturer en rustning mm.	ATA
		ATA
1949	En ljuskrona skänktes av Einar Erics, Stockholm.	SvK
o. 1954	Åskskydd.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
o. 1955	Elbelysning.	GF
1968	Orgeln byggdes av Grönvall Orgelbyggeri, Lilla Edet (ISO anger 1964).	ISO, IAI
1975	Altarskåpet konserverades av Marianne Korsman-Ullman.	GF
1983	Yttre restaurering: Yttertaken lades om på täta undertak. Hängrännor och stuprör. Tornhuven renoverades. Fasaderna putslagades och avfärgades, socklarna foglagades. Flera sockelstenar byttes. Fönstren målades om. Den putsade fönsterbänken försågs med kalkstenskiva med droppbleck. Portbladen målades. Nytt vattendäck. Installerades el-kassett i värmepannan.	GK, GF
	Förslag på nya kolonnetter samt baser till dem i de båda S portalerna.	ATA
1992	Inre restaurering vars syfte var att rengöra muralmålningarna vilket genomfördes av konstnär Harald Norrby, Klintehamn. Även pelaren och stenomfattningar rengjordes och foglagades, sakristians väggar och valv kalkas. Fönstren sågs över liksom portarna. Trappor, landgångar och belysning på vindarna kompletterades liksom åskskyddet och värmeanläggningen. Tre av de bakre bänkarna slopades för att öppna upp mot N portalen, golvet framför porten lades om. Bänkluckorna reparerades. Installerades el i ljuskronorna och hissanordning monterades. Dörren mot förrådet i sakristian reparerades. Dörren till sakristian renoverades och målningen påbättrades av Harald Norrby.	GF
2006	Altarskåpet konserverades av konservator Carl Henrik Eliason.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv
GK	Lagerlöf, E., och Svahnström, G., Gotlands kyrkor. En vägledning, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., och Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
IAI	Inventering av inventarierna i Anga kyrka 2001-04, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
kh	kyrkoherde
Muntl.	Muntlig uppgift från församlingen.
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Strelow H. Nilssøn, Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd IV:4, 1959.
t.	Tidigt

